

FALHES, HAROS, HALHES E BRANDONS

Materiau pedagogic des Hèstes deth Huec des Solsticis enes Pirenèus

TERRITÒRI FALHAIRE

Maleta falhaire

Materiaus pedagogics entara valoracion deth patrimòni immateriau pirenenc

Activitat 4 TERRITÒRI FALHAIRE

ENCASTRES

NATURA e SOSTENIBILITAT

LINGÜÍSTIC

SOCIAU e CULTURAU

DANÇA e MUSICA

AIRAUS

- **CONEISHEMENT DETH MÈDI SOCIAU E CULTURAU**

ACTIVITAT

Cada pòble falhaire des Pirenèus elabòre era sua falha d'ua manèra particulara. En totau son mès de 63 localitats dispèrses peth territòri qu'aufrissen ua grana riquesa culturau, era quau deven ua bona ocasion entà trabalhar amassa era geografia des Pirenèus e era etnografia des sues vals, en tot apréner a localizar poblacions e a identificar es elements patrimoniaus mès subergessents e com s'encastren laguens des diuèrses cultures administratives.

MATERIAUS

- **MATERIAU DE BESONH**
 - Espaci exterior gran o gimnàs
- **MATERIAU DERA MALETA DETH FALHAIRE**
 - Mapa de localización des pòbles vinculadi ara hèsta deth huec.
 - Quadricues exemple deth jòc.
 - Folards blus e auriòs.

OBJECTIUS E CONTENGUTS D'APRENDISSATGE

▪ COMPETÉNCIES

- Valorar eth sistèma democratic en tot partir deth coneishement des sistèmes politics entà devier futurs ciutadans critics.

▪ OBJECTIUS D'APRENDISSATGE

- Conéisher es principaus elements qu'intervien ena nòsta configuracion politica e sociau e com s'organize era sua estructura administrativa.
- Favorir e fomentar qu'er escolan vage aquerint esperit critic.
- Identificar es principaus trèts caracteristics deth territòri falhaire e cercar aqueri simbèus patrimoniaux que l'identifiquen.
- Reconéisher es valors d'un sistèma democratic.

▪ CONTENGUTS D'APRENDISSATGE

- Organizacion territoriau des diuèrsi païsi.
- Elements patrimoniaux.
- Mapa politic.
- Mapa fisic.
- Lengües oficials.
- Espacis naturaus.
- Es hèstes deth huec coma nèxe d'union.

QUÉ CAU SABER?

Organizacion territoriala

Era organizacion territoriala varie en foncion de cada un des 3 païsi deth territòri falhaire.

- **Catalonha/Aragon:** Estat-Comunitat autonòma-Província-Comarca-Municipi-Pòble.
- **Aran:** Estat-Comunitat autonòma-Província-Comarca-Terçon/Municipi-Pòble.
- **Andorra:** Principat-Parròquia/Comú-Pòble.
- **França:** Estat- Region- Departament- Districte –Canton- Municipi

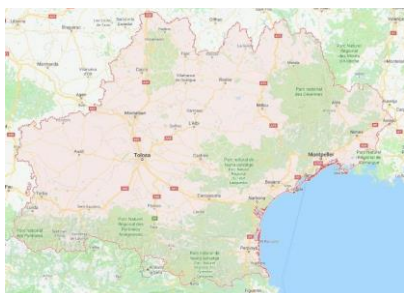
Andorra

Es parròquies d'Andorra son es prumèras e darrèras instàncies administratives per dejós deth Govèrn d'Andorra. Parròqua ei eth tèrme utilizat entà designar cada un des sèt territòris en qué se dividís administrativament eth Principat d'Andorra. Aguest tipe de division administrativa ei era tradicionau d'Andorra, tot e que tanben i trobam es Quarts/Veïnats.

França

Era administracion territoriala de França (Republica Francesa) ei era organizacion institucionau e administrativa deth territòri francés. S'inventarien nombroses divisions territoriaus, que pòden auer un objectiu politic (collectivitats territoriaus), electorau (circonscripcions) o administratiu (servicis desconcentradi der Estat).

Era division administrativa de prumèr orde en França ei era region, en Euròpa ne trobam 13 e calerie ahíger es 5 de dehòra. Dues limiten dirèctament damb es Pirenèus (Naua Aquitània e Occitània).

Imatge: Era region d'Occitània

Eth país ei subdividit en 99 **departaments**. Cada departament ei administrat per un Conselh departamentau (Conseil départemental) que s'escuelh cada sies ans. eth numerò de cada departament equivau ar orde alfabetic deth sòn nòm. Aguest numerò lo trobam tanben enes matricules des veïculs francesi.

Es departament son, ar encòp, dividits en 342 **districtes** (*arrondissements*) qu'equivalerien as nòstes comarques, a on trobaríem es **cantons** (er equivalent as nòsti municipis) damb es **municipis** (eth nòste equivalent des pòbles).

ACTIVITAT

▪ DINAMIQUES ABANS DERA ACTIVITAT

Uns dies abans dera activitat prepausam qu'es escolans cerquen informacion sus era organizacion territorial e bèth trèt remercable de cada region, un minjar tipic, un monument, ua ciutat, un espaci naturau... Serie convenient de hèr ua metuda en comun a posteriòri de tot çò qu'an trobat pr'amor de perméter ua prumèra ubicacion ath contèxte.

▪ DESVOLOPAMENT DERA ACTIVITAT

Fasa de premanida

En aguesta fasa calerà premanir eth jòc des quadricules, es folards entà desvolopar eth jòc e auer a punt es diuèrsi mapes entara dusau part dera activitat.

Fasa de realizacion

Prumèra part. Desvolopament deth jòc

Prumèr de tot, en un espaci ample mercaram es limits deth terrenh de jòc, a on en cada extrem se trobarà era basa de cada equipa. Ei important d'explicar ben es normes e delimitar eth terrenh.

Dividiram era classa en dues equipes: A (equipa blua) e B (equipa auriòla).

Cada equipa dispausarà de sus susvelhaires dera basa, uns defensors deth territòri e uns deuantèrs. Era estratègia se pòt cambiar a man en man que se jogue.

Cada participant portarà un folard penjat ena part der darrèr, sense estacar cap de nud (com ua coa).

Cada equipa dispausarà de dues taules de 20 requadres qu'es susvelhaires velharàn. Ua taula en blanc qu'auràn d'aumplir e era auta damb eth nòm des principaus elements deth territòri falhaire (toponims, monuments, arrius, montanhes). Taula entà ensenhar.

Era mission serà d'aumplir era taula en blanc damb es nòms qu'a era equipa contrària.

Es participants auràn d'arribar ena basa dera equipa contrària, s'ac artenhèn es susvelhaires dera basa pendent 10", ensenharàn era quadricula damb es nòms entà qu'eth participant memorize çò que i a escrit e retorne tara basa entà aumplir era sua corrèctament.

Quadricula exemple equipa A:

Aneto	Tolosa	Engolasters	Valira	Collegats
Brandon	Bolangera	Pic de Midi	Fia Faia	Garona
Comenges	Confitat	Farga	Occitan	Tormalet
St. Climent de Taüll	Ordesa	Vallferrera	Boni òmes	Cantó

Quadricula exemple equipa B:

Comapedrosa	Chistau	Comabona	Boí	Collegats
Garona	Comenges	Mont Valier	Fia Faia	Arièja
Les	Igüerri	Besibèrri	Patués	Coll de Pal
St. Climent de Taüll	Es Encantats	Trinchat	Boni òmes	Moixerò

S'en tot auance un contrari li pren eth folard, er atacant aurà de tornar tath sòn terrenh de jòc. Per tant, un atacant tanben pòt auer eth ròtle de defensa.

Quan retorne non li pòden pas préner eth folard.

Eth jòc acabe quan ua equipa a artenhut d'aumplir toti es elements dera sua quadricula corrèctament.

Sintèsi

Quan ajam toti es elements ubicadi, se hè ua metuda en comun entà conéisher com se distribusís era rèsta de país administrativament e quini an estat es elements que mès mos an cridat era atencion.

Per exemple: era Garona, un arriu que nèish en Aran e desboque en França.

Podem hèr un repàs per a on passe, per quini departaments? Passe per pòbles a on se hèsque bèra hèsta restacada damb eth huec? Qué utilizen, falhes, haros o brandons? Se baisham damb barca pera Garona, guaires lengües enteneríem?

Des pòbles presenti enes quadricules n'identificam era sua falha, en tot hèr usatge des repliques.

AVALORACION

Prepausam de trabalhar quini son es hèts culturaus que les identifiquen, coma exemple podem expausar qu'era hèsta deth huec se desvolope en tres país desparièrs, mès era finalitat ei era madeisha.

Se poderie daurir un debat entà plantejar qué'n pensam dera integracion?

Qué passarie s'un president d'un país proïbisse era hèsta des falhes? Serie democratic?

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

- Prepausam de visitar sedences administratives, associacions falhaires, un ajuntament, en tot premanir ua entrevista ath baile entà que mos explique com funcione eth municipi.
- Sugerim era activitat dera guida de valors cooperatives ena aula:
https://economiasocial.coop/wp-content/uploads/B_GuiaValorsCooperatius.pdf